

Crna Gora - Mali i Zi
Opština Ulcinj - Komuna e Ulqinit

Primitjen - Pranuar:	29.11.2022				
Orgjeda - Njes Orgj	812	Numeri	Prilag - Bashkan	Vijeda - Vlera	
02-082/22-516/1					

Kuvendit të Komunës së Ulqinit

N/d, Kryetarit, z. Ardijan Mavriq

Lënda: Propozim i Programit për ngritjen e përmendoreve në komunën e Ulqinit për vitin 2023

I nderuari kryetar,

Duke vepruar sipas Përfundimit të Kuvendit të Komunës së Ulqinit më datë 30.12.2021 për emërtimin e institucioneve dhe në bazë të nenit 54 të Statutit të Komunës së Ulqinit, po ju dërgojmë propozimin e Programit për ngritjen e përmendoreve në komunën e Ulqinit për vitin 2023 i cili duhet të miratohet në Kuvend deri në fund të këtij viti kalendarik.

Ju lutem që menjëherë pas pranimit të kësaj shkrese, t'i drejtoheni njëkohësisht Qeverisë së Malit të Zi (për të marrë pëlqimin për vendosjen e emrit të Shkollës së Muzikës në Ulqin dhe për të vendosur bustin e Mirko Srzentiqit përpara Policisë) dhe Ministrisë së Kulturës, e cila sipas ligjit, duhet të japë pëlqimin në këtë program pas pëlqimit të Qeverisë.

Me nderime,

Dr. Ilir Çapuni

Genci Nimanbegu

Asllan Llunji

Gjylje Pelingu

Ardijan Mavriq

Qemal Bajri

Haxhi Sulejmani

Skender Rexhoviq

Seida Suma

Fitim Dragoviq

Mustaf Bardha

BESART HOXHA

Xhasar Rasailbegovic

Bazuar në nenin 8 paragrafi 2, dhe lidhur me nenet 12 dhe 13 të Ligjit për Monumentet ("Gazeta Zyrtare e Malit të Zi", nr. 40/08, 40/11, 02/17), me pëlqimin e Ministrisë së Kulturës, vendimi nr. UPI01-____ nga _____.2022, Kuvendi i Komunës së Ulqinit në seancën e mbajtur më _____.2022. viti miratoi

PROGRAMI I NGRITJES SË PËRMENDOREVE NË KOMUNËN E ULQINIT PËR VITIN 2023

Hyrje

Ky program, në përputhje me Ligjin për Memorialet ("Gazeta Zyrtare e Malit të Zi", numër 40/08, 40/11 dhe 2/17), përcakton memorialet që do të ngrihen në territorin e Komunës së Ulqinit, lloji dhe mënyra e ngritjes së memorialeve, përshkrimi i kuptimit simbolik si dhe elemente të tjera të nevojshme për zbatimin e Programit. Sipas nenit 1 të ligjit në fjalë, memorialet shënojnë përgjithmonë ngjarje të rëndësishme, ruajnë kujtimet e personaliteteve të shquara, ushqejnë idealet njerëzore dhe traditat kulturore-historike, nderojnë luftëtarët e lirisë, viktimat civile të luftës dhe vuajtjet masive njerëzore. Memorial është një objekt përkujtimor që kontribuon në ruajtjen e përhershme të vlerave nga paragrafi 2 i këtij programi me pamjen, përmbajtjen, shenjat ose mbishkrimin e tij. Memorial konsiderohet edhe emri i institucionit publik, ndërmarrjes publike, vendbanimit dhe objektit publik (rrugë, shesh, rrugë, park, shatërvan etj.), nëse simbolizon vlerat nga neni 1 i këtij ligji.

I Vendosja e përmendores Gjergj Kastriotit Skenderbeut

1. Gjergj Kastrioti Skënderbeu është një fisnik shqiptar nga fisi i Kastriotëve, i lindur në vitin 1405. Kur territoret nën administrimin e këtij fisi kaluan nën sundimin osman, ai u shkollua në oborrin e Perandorisë Osmane si garantues i marrëveshjes në mes të Principatës së Kastriotëve dhe Perandorisë Osmane. Ngritja e tij në hierarkinë e administratës osmane, në të cilën u përfshi për 20 vjet, arriti kulmin kur u emërua Sanxhak Bej (guvernator) i Sanxhakut të Dibrës në vitin 1440. Për shkak të aftësive, moshë së re dhe origjinës së tij, i dhanë emrin Skënderbeu sipas Aleksandrit të Madh.

Gjatë betejës së Nishit në 1443, ai u largua nga administrata osmane dhe u bë sundimtar i Krujës dhe rrethinave të saj. Në vitin 1444, me mbështetjen e fisnikëve vendas, u mbajt një kuvend i përgjithshëm i aristokracisë shqiptare në Lezhë. Ky këshill, (i njohur në historiografi edhe si Besëlidhja e Lezhës) shpalli bashkimin e të gjitha principatave nën një udhëheqës të vetëm –

Skënderbeun. Kjo besohet të jetë hera e parë që pjesa më e madhe e territorit shqiptar të bashkohet nën një lider. Tre vjet pas këtij kuvendi, Skënderbeu nisi luftën kundër Republikës së Venedikut.

Skënderbeu si udhëheqës ushtarak dhe burrë shteti mbante korrespondencë të rregullt diplomatike me Stambollin, Hungarinë, Vatikanin, Mbretërinë e Napolit, Republikën e Venedikut dhe shtetarë e drejtues të tjerë ushtarakë të asaj kohe. Pas rrethimit të dytë të Krujës, në janar 1468, së bashku me parinë shqiptare, ai thirri një kuvend tjetër në Lezhë për të përcaktuar strategjinë e luftës dhe për të ringjallur Besëlidhjen e Lezhës. Vdiq më 17 janar 1468 në moshën 62-vjeçare.

Për të janë shkruar opera dhe vepra të ndryshme, si dhe i janë ngritur monumente në disa kryeqytete botërore. Gjatë veprimtarisë së tij, ai kishte kontakte të vazhdueshme me Ulqinin, i cili ashtu si Lezha, atëherë ishin nën sundimin venedikas.

2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është **përmendore**.
3. Memorial - përmendoren kushtuar Gjergj Kastriotit Skënderbeut do të ngrihet nga Komuna e Ulqinit.
4. Mjetet për ngritjen e memorialit Monumenti sigurohet nga Komuna e Ulqinit dhe donatorët.
5. Vlerësimi dhe përzgjedhja e zgjidhjes artistike të përmendores dhe lokacionit do të bëhet nga një komision ekspertësh i formuar nga kryetari i Komunës së Ulqinit.
6. Afati i fundit për ngritjen e monumentit është dhjetor 2023.
7. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë në Kuvendin e Komunës së Ulqinit.

II Vendosja e përkujtimores duke emërtuar institucionin publik Biblioteka "Gjon BUZUKU"

1. Gjon Buzuku - lindi në Larë, komuna e Tivarit, nga babai i tij Bdek dhe është autor i librit të parë në gjuhën shqipe "Meshari" që në fakt është një përkthim i libri liturgjik në gjuhën shqipe dhe është i botuar më 5 janar 1555. Një kopje e dëmtuar e këtij libri ruhet në bibliotekën e Vatikanit dhe ka gjithsej 110 fletë. Është shkruar me alfabetin latin të tipit gjysmë gotik, tipik i asaj kohe në veri të Italisë. Për shkronja të veçanta si g, gj, th, dh, z, x, i që nuk ekzistojnë në gjuhën latine, Buzuku përdorte shkronja të veçanta që ngjasojnë me shkronjat qirilike. Si autor i veprës së parë të shkruar në gjuhën shqipe, ai ka një rëndësi të madhe në historinë e shqiptarëve. Në veprën e vet ka përdorur të folmen e Krajës, Ulqinit dhe Anës së Malit. Duke e emërtuar bibliotekën e qytetit me

emrin e këtij njeriu të madh, në fakt i kushtohet rëndësi gjithë zonës që i dha historiografisë shqiptare këtë frat të famshëm.

2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është emërtimi i një institucioni publik në Ulqin, themelues i të cilit është Komuna e Ulqinit.
3. Ngritjen e memorialit– emërtimin e institucionit publik do ta bëjë Komuna e Ulqinit.
4. Mjetet për ngritjen e memorialit – emërtimin e një institucioni publik sigurohen nga Komuna e Ulqinit.
5. Afati i fundit për ngritjen e monumentit – emërtimin e një institucioni publik është dhjetori i vitit 2023.
6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

III Vendosja e përkutimores duke emërtuar institucionin publik Qendra e Kulturës Hafiz Ali Riza Ulqinaku

1. Hafiz Riza Ulqinaku lindi në Ulqin më 1855 dhe vdiq më 1913 në Shkodër. Është një nga anëtarët e Rilindjes Kombëtare të Shqiptarëve dhe vetmi anëtar nga Ulqini. Ka përkthyer nga turqishtja shumë vepra, por Mevludi dhe Hida Rabbim janë nga ato më të njohurat. Ai është gjithashtu autor i Udhëzuesit dhe të fjalorit turqisht-shqip në vargje, i cili është një formë e rrallë i përpilimit të një fjalori dhe konsiderohet si ndihmë ndihmë për përvetësimin e gjuhës. Krahas kësaj, shkroi një fjalor klasik alfabetik nga turqishtja në shqip dhe nga shqipja në turqisht.

Karakteri dhe vepra e tij janë detajuar në revistën Dituria nga Midhad Frashëri - djali i Abdul Frashërit, deputetit të famshëm shqiptar në Parlamentin e Perandorisë Osmane dhe këshilltar i Kuvendit të Stambollit. Në tërë opusin e vet letrar, ka përdorur të folmen e Ulqinit dhe rrethinave të tij.

2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është emërtimi i një institucioni publik në Ulqin, themelues i të cilit është Komuna e Ulqinit.
3. Realizimin e memorialit – emërtimin e institucionit publik do ta bëjë Komuna e Ulqinit.
4. Mjetet për ngritjen e memorialit – emërtimin e një institucioni publik sigurohen nga Komuna e Ulqinit.

5. Afati i fundit për ngritjen e monumentit – emërtimin e një institucioni publik është dhjetori i vitit 2023.

6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

I V Vendosja e përkujtimores duke i dhënë emër një objekti publik prim. Dr. Shuajb Resulbegović, dhe me vendosjen e përmendores në të

1. Dr. Shuajb Resulbegović u lind në Ulqin më 19.10.1943 në Ulqin. Shkollën fillore e kreu në Ulqin, ndërsa Fakultetin e Mjekësisë dhe specializimin në gjinekologji obstetrike në Beograd të gjitha me rezultate të shkëlqyera. Subspecializimin e ka bërë në SHBA.

Ai ishte themelues i departamentit të gjinekologjisë në Shtëpinë e Shëndetësisë "Bogdan Vujosheviq" në Ulqin, dhe falë tij këtij institucioni i është lënë amanet një vakëf për gratë me probleme për lindje në Plazhë të vogël. Ai ishte një humanist i dëshmuar dhe mori shumë çmime dhe mirënjohje për veprat e tij, përfshi këtu edhe Medaljen e Artë për Paqe të Kombeve të Bashkuara në vitin 1980. Ai vdiq në vitin 1993.

2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është emërtimi i objektit publik që i takon Shtëpisë Shëndetësore "Bogdan Vujosheviq" në Ulqin, themelues i së cilës është Mali i Zi, dhe me vendosjen e monumentit – bust në të.

3. Emërtimin e godinës nga pika 1 e bën Qeveria e Malit të Zi kurse vendosjen e monumentit – bust e bën Komuna e Ulqinit.

4. Mjetet për ngritjen e memorialeve sigurohen nga Komuna e Ulqinit dhe donatorët.

5. Afati i fundit për ngritjen e memorialit është muaji dhjetor i vitit 2023.

6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

V Vendosja e përkujtimores duke e emërtuar objektin publik Qamil Qamo Gorana

1. Qamil Qamo Gorana lindi në Ulqin më 29 dhjetor të vitit 1929 në Ulqin. Shkollën fillore e kreu në Ulqin, ndërsa të mesmen për kompozim e kreu në Shkollën e Lartë të Muzikës "Njegosh" në Cetinë.

Pas diplomimit, Gorana themeloi arsimin e kulturës muzikore në Ulqin, u mësoi thujtse të gjithë muzikantëve notat, formoi disa orkestra, grupin folklorik të Ulqinit, kore muzikore si dhe ndihmoi në mbrojtjen e promovimin e këngëve dhe valleve autentike nga Ulqini dhe rrethina së bashku me veshjet autentike. Kështu në mënyrë sistematike,

në vitin 1967, për herë të parë në skenë prezantoi vallen "Dumsharaveli", që është një valle dhe këngë autentike e zezakëve të Ulqinit. Ai nxiti studentët e talentuar të diplomojnë në akademitë e muzikës. Kështu që Ulqini në një periudhë të shkurtër kohore fitoi muzikantë dhe edukatorë të shkëlqyer: Fiqiri Hasanaga, Hajdar Axhemoviq, Jusuf Lika dhe Mustafë Zhugjeli.

Me përpjekjet e prof. Jusuf Lika, Ulqini themeloi shkollën fillore të muzikës, ku edhe pse në pension, Qamo Gorana përsëri dha mësim pothuajse deri në fundin e jetës së vet.

2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është emërtimi i institucionit publik Shkolla për Arsime Fillorë Muzikore në Ulqin, themelues i së cilës është Mali i Zi.
3. Vendosjen e përkujtimeve – emërtimin e institucionit publik do ta bëjë Qeveria e Malit të Zi.
4. Mjetet për ngritjen e memorialit me emërtimin e një institucioni publik sigurohen nga Komuna e Ulqinit.
5. Afati i fundit për ngritjen e monumentit me emërtimin e një institucioni publik është dhjetori i vitit 2023.
6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

VI Vendosja e një përkujtimeje duke i vendosur monumentin Mirko Srzentiqit

1. Mirko Srzentiq lindi në Ulqin në vitin 1911 dhe ishte student i drejtësisë, i vrarë nga policia gjatë demonstratave studentore në Beograd në vitin 1935, derisa ishte duke mbrojtur studentët të rrethuar në objektin e Fakultetit Juridik të Universitetit të Beogradit nga hyrja e xhandarmërisë. Në hyrjen e këtij fakulteti ndodhet një bust i tij.
2. Lloji i memorialit që do të ngrihet është bust para ndërtesës së Departamentit të Sigurisë së Ulqinit.
3. Memoriali me vendosjen e përmendores do të bëhet nga Komuna e Ulqinit.
4. Mjetet për ngritjen e memorialeve - ngritjen e bustit sigurohen nga Komuna e Ulqinit.
5. Afati i fundit për ngritjen e memorialit me emërtimin e një institucioni publik është dhjetori i vitit 2023.
6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

VII Vendosja e një tablele përkujtimore për viktimat e bombardimit të 7 nëntorit 1943

1. Të dielën, më 7 nëntor 1943 forcat aleate bombarduan qytetin e Ulqinit. Gjatë bombardimeve humbën jetën 46 qytetarë, mes tyre 25 fëmijë.

Monumenti i madh dhe i papërfunduar mbi Plazhin e Vogël në Ulqin i kushtohet viktimave të Luftës së Dytë Botërore, dhe sipas dokumentacionit dhe dëshmive ekzistuese, konceptualisht i kushtohet viktimave të bombardimeve.

Vendosja e një pllake përkujtimore me emrat e viktimave plotëson këtë monument kompleks dhe plotëson qëllimin e tij.

Lista e atyre që humbën jetën:

1. Zejnel Ibrahim Zejnelaga, 1920
2. Xhevdet Ibrahim Zejnelaga, 1936
3. Esmâ Kasmi, 1880
4. Fatima Kasym Kasmi, 1943
5. Hajrudin Ali Kasmi, 1939
6. Omer Ali Kasmi, 1940
7. Ramzi Ali Kasmi, 1942
8. Jovović Vuka Liljana, 1935
9. Gjakonović Shunja Gjuro, 1890
10. Hajrije Mehmedi Lamoja, 1902
11. Hakile Selë Lamoja, 1930
12. Feride Selë Lamoja, 1925
13. Xhevahire Jusuf Lamoja, 1931
14. Halil Mustafë Lamoja, 1910
15. Iljaz Dulo Pufja, 1931
16. Hajrije Dulo Pufja, 1934
17. Zyra Dulo Pufja, 1937
18. Meshqyre Dulo Pufja, 1940
19. Raiçević (Kalugjerović) Drage, 1909
20. Blazha Gjorgje Raiçević, 1938
21. Blazha Jovana Raiçević, 1936
22. Blazha Ljubica Raiçević, 1931
23. Stojanović Vasa Branka, 1934
24. Stojanović (Mitrović) Jovana Janica, 1913
25. Stojanović Gjura Joko, 1922
26. Franeta Rash Julko, 1903
27. Çaushević Milutina Ike, 1941

28. Çausheviq Rista Rade, 1903
29. Iljaz Malush Çaushi, 1913
30. Xhivat Muhamed Hoxha, 1931
31. Halil Cafo Mavriqi, 1913
32. Xhemile Mavriqi (lindur Kapidani), 1883
33. Servete Halil Mavriqi, 1938
34. Nazire Cafo Mavriqi, 1893
35. Kije Hoxha Mavriqi, 1883
36. Esmâ Murati Ushaku, 1911
37. Miniera Ramazan Ushaku, 1941
38. Fatima Mavriqi Lazoja
39. Zyliha Gorana Lazoja
40. Nafije Ali Lazoja, 1931
41. Fazli Ali Lazoja, 1933
42. Sabahete Cano Lazoja, 1935
43. Mark Braci, 1925
44. Viktor Braci, 1929
45. Esmâ Kollari Hasa, 1903
46. Qamil Kovaçi

2. Do të ngrihet memoriali duke vendosur një pllakë përkujtimore prej materiali të fortë me emrat e gdhendur të viktimave të bombardimeve të vitit 1943.
3. Komuna e Ulqinit përkujtimoren do ta realizojë duke vendosur një pllakë përkujtimore.
4. Mjetet për ngritjen e memorialit për vendosjen e pllakës përkujtimore sigurohen nga Komuna e Ulqinit.
5. Afati i fundit për ngritjen e memorialit për vendosjen e pllakës përkujtimore është dhjetori i vitit 2023.
6. Në zbatim të ngritjes së këtij memoriali, në përputhje me ligjin, do të merret vendim i veçantë.

VIII Dispozitat përfundimtare

Ky Program hyn në fuqi ditën e publikimit në "Fletoren Zyrtare të Malit të Zi – Rregulloret Komunale".

A r s y e t i m i

Baza ligjore

Baza ligjore për miratimin e Programit përmbahet në Art. 8 dhe 13 të Ligjit për

Monumentet ("Gazeta Zyrtare e Malit të Zi", nr. 40/08, 40/11 dhe 2/17), të cilat përcaktojnë se monumentet duhet të ngrihen në përputhje me programin e ngritjes së monumenteve të miratuar nga Kuvendi komunal, kryeqytetin dhe kryeqytetin, me pëlqimin e organit të administratës shtetërore përgjegjës për çështjet kulturore; që kuvendi komunal mund ta miratojë programin vetëm në kuadër të pëlqimit të organit kompetent.

Arsyet e miratimit

Programi i ndërtimit të memorialit bazohet në nevojën reale për të shënuar dhe ruajtur në mënyrë të përhershme kujtimin e ngjarjeve dhe figurave të shquara nga historia e Ulqinit.

Kuvendi i Komunës së Ulqinit në vitin 2018 ka miratuar programin për ngritjen e përmendores së Gjergj Kastrioti Skënderbeut gjatë vitit 2019 dhe në përputhje me atë program ka marrë vendim përkatës, por fatkeqësisht nuk është zbatuar.

Gjergj Kastrioti Skënderbeu konsiderohet si një nga figurat më të rëndësishme të popullit shqiptar dhe ka fituar një popullaritet të madh në letërsinë dhe artin perëndimor. Kështu, Marin Barleti botoi Historia de vita et gestis Scanderbegi, Epirotarum Principis në Romë më 1508. Shkrimtari dhe filozofi danez Ludvig Holberg pohoi në 1739 se Skënderbeu ishte një nga gjeneralët më të mëdhenj në histori.

Kompozitori italian i stilit barok Antonio Vivaldi kompozoi një operë me titullin Skënderbeu, e cila u interpretua për herë të parë në vitin 1718 me një tekst të shkruar nga Antonio Salvi. Opera e dytë me të njëjtin titull u kompozua nga kompozitori francez François Francoeur, e cila u interpretua për herë të parë në vitin 1735.

Skënderbeu është protagonist i disa veprave letrare dhe tek ai poetë dhe kompozitorë frymëzohen mbi veprën e tij.

Monumentet e Skënderbeut u ngritën, me përjashtim të Tiranës, Krujës, Peshkopisë, Prishtinës, Prizrenit, Shkupit, Debrës dhe Tuzit, si dhe në qendra të rëndësishme si Romë (Piazza di Albanesi), Gjenevë, Bruksel, Londër dhe Miçigan.

Prandaj, krahas rëndësisë së kumtuar në fillim, shihet qartë që Skënderbeu ka një rëndësi të jashtëzakonshme historike ndërkombëtare me veprimet e tij, që plotëson kërkesat ligjore të parashikuara në nenin 5 paragrafi 1 pika 2 të Ligjit për Monumentet.

Dr. Shuajb Resulbegović është iniciator i gjinekologjisë dhe obstetrikës në Ulqin, dhe trajtimi i specializuar i infertilitetit bazuar në trajtimin balinar në burimet sulfurore të Ulqinit. Me vetëmohim është investuar në profesionin e mjekësisë dhe mirënjohjet dhe

dhuratat e fituara e dëshmojnë këtë. Kështu, ndërtimi i memorialit është në pajtim me nenin 5 paragrafi 1 pika 2 të Ligjit për Monumentet.

Qamil Gorana është mësuesi i parë i muzikës i shkolluar në qytet dhe mbanë meritat për vënien e themeleve të zhvillimit sistematik të kulturës muzikore në Ulqin, kështu që ndërtimi i memorialit është në përputhje me nenin 5 paragrafi 1 pika 1 të Ligjit për Memorialet.

Hafiz Riza Ulqinaku dhe Gjon Buzuku janë personalitete të shquara të lindur në këto treva dhe veprat e të cilëve janë veçanërisht përgjegjës për ruajtjen e gjuhës shqipe dhe në veçanti të të folmes së Ulqinit dhe Anës së Malit e Krajës. Prandaj, ngritja e memorialit është në përputhje me nenin 5 paragrafi 1 pika 1 të Ligjit për Monumentet.

Mirko Srzentiq i përkiste Lëvizjes Studentore Revolucionare në Universitetin e Beogradit. Ai humbi jetën më 1 shkurt të vitit 1935, gjatë luftimeve në hyrje të Fakultetit Juridik në Beograd, kur rreth 1000 studentë mbajtën një demonstratë të madhe, duke kërkuar që shokët e tyre të internuar të liroheshin nga kampi i përqendrimit në Vishegrad. Studentët u barrikaduan në godinën e fakultetit, të cilin policia e rrethoi dhe tentoi të futej me forcë brenda saj për të shpërndarë protestuesit. Gjatë përleshjeve në hyrje të Fakultetit, xhandarët vranë Mirko Srzentiqin, pas së cilës arritën të hyjnë në objekt, ku arrestuan qindra studentë.

Instalimi i këtij monumeti është në përputhje me Art. 5 paragrafi 3 dhe 4 i Ligjit për Monumentet.

Na osnovu člana 8 stav 2, a u vezi sa članovima 12 i 13 Zakona o spomen-obilježjima ("Službeni list Crne Gore", br. 40/08, 40/11, 02/17), uz saglasnost Ministarstva kulture Rješenje br. UPI01-____ od _____.2022. godine, Skupština opštine Ulcinj je na Sjednici održanoj _____.2022. godine donijela

PROGRAM PODIZANJA SPOMEN-OBILJEŽJA U OPŠTINI ULCINJ ZA 2023. GODINU

Uvod

Ovim programom, u skladu sa Zakonom o spomen-obilježjima ("Službeni list Crne Gore", broj 40/08, 40/11 i 2/17) utvrđuju se spomen-obilježja koja će se podići na teritoriji Opštine Ulcinj, vrsta i način podizanja spomen-obilježja, opis simboličkog značenja kao i drugi elementi neophodni za sprovođenje Programa. Spomen-obilježjima se shodno članu 1 navedenog zakona, trajno obilježavaju značajni događaji, čuvaju uspomene na istaknutu ličnost, njeguju ljudski ideali i kulturno-istorijske tradicije i odaje počast borcima za slobodu, civilnim žrtvama rata i masovnim stradanjima ljudi. Spomen-obilježje je spomen-objekat koji izgledom, sadržajem, oznakama ili natpisom doprinosi trajnom očuvanju vrijednosti iz stava 2 ovog Programa. Spomen-obilježjem smatra se i naziv javne ustanove, javnog preduzeća, naselja i javnog objekta (ulica, trg, put, park, česma i dr.), ako simbolizuje vrijednosti iz člana 1 ovog zakona.

I Podizanje spomen-obilježja izgradnjom spomenika „Đerđ Kastriotu Skenderbegu - Gjergj Kastrioti Skenderbeu”

1. **Đerđ Kastrioti Skenderbeg – Gjergj Kastrioti Skenderbeu** je albanski plemić iz plemena Kastrioti, koji je rođen 1405. godine. Kada su teritorije pod administracijom ovog plemena ušle pod osmanskom vlašću, školovao se na dvoru osmanskog carstva kao jamac sporazuma između Principije Kastriota i Osmanskog carstva.

Njegov uspon kroz hierarhiju osmanske administracije u koju je bio uključen 20 godina, dostigao je vrhunac kada je imenovan kao Sandžak bej (guverner) Debarskog sandžaka 1440. godine. Zbog svojih vještina i porijekla, nazvan je Skenderbeg po Aleksandru Velikom.

Tokom Niške bitke 1443. godine, napustio je Osmansku administraciju i postao je vladar Kruje i okoline.

Godine 1444. uz podršku lokalnih plemića održan je opšti sabor albanske aristokratije u Liješu. Ovaj sabor, (u historiografiji poznat i kao Liješka Liga, odnosno Besëlidhja e Lezhës) je proglasio uniju malih knjaževina i guberinija pod Skenderbegom kao jedinim liderom.

Smatra se da je ovo prvi put da je većina albanske teritorije ujedinjena pod jednim liderom. Tri godine poslije ovog sabora, Skenderbeg je počeo i rat protiv Mletačke republike.

Skenderbeg kao vojskovođa i kao državnik održavao je redovnu diplomatsku korespondenciju sa Istantbulom, Mađarskom, Vatikanom, Napuljskom kraljevinom, Mletačkom republikom i drugim državicima i vojskovođama tog vremena.

Poslije Druge opsade Kruje, u januaru 1468. godina sa albanskim plemstvom sazvaio je još jedan sabor u Liješu kako bi definisali strategiju rata i preporodili Liješku ligu. Umro je 17.01.1468. godine u svojoj 62. godini života.

O njemu si pisane opere i razna djela, i podizani su mu spomenici u više svjetskih metropola. Tokom svog djelovanja, imao je konstantan odražaj sa Ulcinjom, koji je tada, kao i Liješ, bio pod venecijanskog upravom.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je spomenik.
3. Spomen-obilježje – SPOMENIK posvećen Đerđ Kastrioti Skenderbegu – Gjergj Kastrioti Skenderbeu podići će Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja Spomenika obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Ocjenu i odabir umjetničkog rješenja spomenika i lokaciju izvršiće stručna komisija koju obrazuje predsjednik Opštine Ulcinj.
6. Rok za podizanje spomenika je decembar 2023. godine.
7. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

II Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi Biblioteka „Gjon BUZUKU”

1. **Đon Buzuku – Gjon Buzuku**, rođen je u Livarima (alb. Ljare, opština Bar) od oca Bdeka i autor je prve knjige na albanskom jeziku „Meshari”, odnosno Misal, koji je zapravo prevod ove liturgijske knjige na albanskom jeziku i objavljen je 5. januara 1555. Oštećena kopija ove knjige čuva se u biblioteci Vatikana i ima ukupno 110 listova. Pisan je latinskim alfabetom polugotskog tipa, koji je bio tipičan za to vrijeme u sjeveru Italije. Za posebne glasove (g, gj, th, dh, z, x, i) koje ne postoje u latinskom jeziku, Buzuku je koristio posebna slova koje liče na ćirilična slova. Kao autor prvog pisanog djela na albanskom jeziku, ima velik značaj u istoriji Albanaca. Davanjem naziva gradske biblioteke po ovom velikanu, zapravo se daje značaj čitavoj zoni koja je dala ovog znamenitog fratra albanskoj historiografiji, a čiji je jezik i nariječje koristio u svojoj knjizi.
2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je davanje naziva javnoj ustanovi u Ulcinju, čiji je osnivač Opština Ulcinj.
3. Spomen-obilježje davanjem naziva javnoj ustanovi izvršiće Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Rok za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

III Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi Centar za kulturu Hafiz Ali Riza Ulqinaku

1. **Hafiz Riza Ulćinaku– Hafiz Riza Ulqinaku** rođen je 1855. godine na Pristanu u Ulcinju, a umro je 1913. godine u Skadru. Jedan je od pripadnika Nacionalnog preporoda Albanaca (alb. Rilindja Kombëtare), i jedini je ulcinjanin u istom.

Preveo je Mevlud na albanskom jeziku, te turskog Huda Rabbim. Autor je i Uputnika, te tursko-albanskog riječnika u stihovima, što je svojevrsna rijetkost i pomoć za savladavanje jezika. Napisao je klasičan alfabetski riječnik sa turskog na albanski i sa albanskog na turski jezik.

Njegov lik i dijelo su detaljno izloženi u časopisu *Dituria* od strane Midhada Frashëria – sina Abdul Frashëria, čuvenog albanskog poslanika u Parlamentu Osmanskog carstva, i odbornika Skupštine Istambula. U svojim djelima i korespondenciji aktivno je koristio izvorno nariječje Ulcinja.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je davanje naziva javnoj ustanovi u Ulcinju, čiji je osnivač Opština Ulcinj.
3. Spomen-obilježje davanjem naziva javnoj ustanovi izvršiće Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Rok za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

IV Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnom objektu prim. Dr Šuajb Resulbegović, te postavljanjem biste spomenika u istom

1. **Dr Šuajb Resulbegović - Dr. Shuajb Resulbegović**, rođen je u Ulcinju 19.10.1943. godine u Ulcinju. Osnovnu školu je završio u Ulcinju, a Medicinski fakultet i specijalizaciju iz ginekologije i akušerstva u Beogradu, sve sa odličnim uspjehom. Subspecijalizaciju odradio je u SAD.

Bio je začetnik ginekološkog odjeljenja u Domu zdravlja „Bogdan Vujošević” u Ulcinju, i zahvaljujući njemu, ovoj instituciji je i zavještana zadužbina za nerotkinje u Pristanu. Bio je dokazani humanista i primio je veliki broj priznanja za svoja djela uključujući i zlatnu medalju za mir Ujedinjenih nacija 1980. godine. Umro je 1993. godine.

2. Vrsta spomen-obilježja će se podići je davanje naziva javnom objektu koji pripada JU Dom zdravlja „Bogdan Vujošević” u Ulcinju, čiji je osnivač Crna Gora i postavljanjem spomenika – biste u istom.
3. Spomen-obilježja iz tačke 1 imenovanje javnog objekta izvršiće Vlada Crne Gore dok će postavljanje spomenika- biste u istoj zgradi izvršiti Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja obezbjeđuje Opština Ulcinj sa dobrovoljnim donatorima.

5. Rok za podizanje spomen-obilježja je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

V Podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnom objektu Čamil Čamo Gorana

1. **Čamil Čamo Gorana – Qamil Qamo Gorana** rođen je u Ulcinju 29.12.1929. godine u Ulcinju. Osnovnu školu je završio u Ulcinju, a višu školu za kompoziciju u Višoj muzičkoj školi „Njegoš” na Cetinju.

Po diplomiranju, Gorana je u Ulcinju ustanovio edukaciju iz muzičke kulture, naučio gotovo sve muzičare notama, oformio više orkestara, Ulcinjsku klapu, hor, i pomagao je u zaštiti i unaprijeđenju autentičnih pjesama i kola iz Ulcinja, i pratećih nošnjih. Tako je na sistematski način 1967. godine po prvi put na sceni prikazao kolo „Dumsharaveli” koja je autentično kolo i pjesma ulcinjskih crnaca. Talentovane đake je podsticao da završe muzičke akademije, tako da je u kratkom roku Ulcinj dobio vrsne muzičare i edukatore: Fićiri Hasanagu, Hajdara Adžemovića, Jusufa Liku i Mustafu Žuđelovića.

Zalaganjem prof. Jusufa Like, Ulcinj je dobio osnovnu muzičku školu, u kojoj je, iako penzionisan, opet predavao Čamo Gorana sve do svoje smrti.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je davanje naziva javnoj ustanovi Škola za osnovno muzičko obrazovanje i balet u Ulcinju, čiji je osnivač Crna Gora.
3. Spomen-obilježje davanjem naziva javnoj ustanovi izvršiće Vlada Crne Gore.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Rok za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

VI Podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomenika Mirko Srzentiću

1. **Mirko Srzentić - Mirko Srzentiq** rođen je u Ulcinju 1911. godine u Ulcinju i bio student prava, ubijen od policije tokom demonstracija studenata u Beogradu, 1935. Godine, dok je isti branio zgradu Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu od ulaska žandarmerije. Na holu ovog fakulteta nalazi se njegova bista.

2. Vrsta spomen-obilježja koja će se podići je spomenik ispred zgrade Odjeljenja bezbjednosti Ulcinj.
3. Spomen-obilježje postavljanjem spomenika izvršiće Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomenika obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Rok za podizanje spomen-obilježja davanjem naziva javnoj ustanovi je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

VII Podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomen table žrtvama bombardovanja od 7.11.1943. godine

1. U nedjelju, dana 7.11.1943. godine, savezničke snage bombardovale su grad Ulcinj. Tokom bombardovanja, život su izgubili 46 građana, među kojima i 25 djece.

Veliki i nedovršeni spomenik iznad Male plaže u Ulcinju sa platoom posvijećen je žrtvama Drugog svjetskog rata, i shodno postojećoj dokumentaciji i svjedočenjima, idejno je posvijećen žrtvama bombardovanja.

Postavljanjem spomen ploče, sa imenima žrtava, kompletira se ovaj kompleksan spomenik i upotpunjuje se njegova namjena.

Spisak poginulih:

1. Zejnel Ibrahim Zejnelaga, 1920
2. Xhevdet Ibrahim Zejnelaga, 1936
3. Esmā Kasmī, 1880
4. Fatime Kasym Kasmi, 1943
5. Hajrudin Ali Kasmi, 1939
6. Omer Ali Kasmi, 1940
7. Remzi Ali Kasmi, 1942
8. Jovović Vuka Ljiljana, 1935
9. Đakonović Šunja Đuro, 1890
10. Hajrije Mehmedi Lamoja, 1902
11. Hakile Selë Lamoja, 1930
12. Feride Selë Lamoja, 1925
13. Xhevahire Jusuf Lamoja, 1931
14. Halil Mustafë Lamoja, 1910
15. Iljaz Dulo Pufja, 1931
16. Hajlije Dulo Pufja, 1934
17. Zyra Dulo Pufja, 1937
18. Meshqyre Dulo Pufja, 1940
19. Raičević (Kaluderović) Drage, 1909
20. Raičević Blaža Đorđe, 1938
21. Raičević Blaža Jovana, 1936
22. Raičević Blaža Ljubica, 1931
23. Stojanović Vasa Branka, 1934
24. Stojanović (Mitrović) Jovana Janica, 1913
25. Stojanović Đura Joko, 1922
26. Franeta Raša Julka, 1903
27. Caušević Milutina Ike, 1941
28. Caušević Rista Rade, 1903

29. Iljaz Malush Çausi, 1913
30. Xhivat Muhamed Hoxha, 1931
31. Halil Cafo Mavriqi, 1913
32. Xhemile Mavriqi (e lindur Kapidani), 1883
33. Servete Halil Mavriqi, 1938
34. Nazire Cafo Mavriqi, 1893
35. Kije Hoxha Mavriqi, 1883
36. Esmâ Murati Ushaku, 1911
37. Minire Ramazan Ushaku, 1941
38. Fatime Mavriqi Lazoja
39. Zyliha Gorana Lazoja
40. Nafije Ali Lazoja, 1931
41. Fazli Ali Lazoja, 1933
42. Sabahete Cano Lazoja, 1935
43. Mark Braci, 1925
44. Viktor Braci, 1929
45. Esmâ Kollari Hasa, 1903
46. Qamil Kovaçi

2. Vrsta spomen-obilježja će se podići postavljanjem spomen ploče od finog materijala sa isklesanim imenima žrtava bombardovanja 1943. godine.
3. Spomen-obilježje postavljanjem spomen ploče izvršiće Opština Ulcinj.
4. Sredstva za podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomen ploče obezbjeđuje Opština Ulcinj.
5. Rok za podizanje spomen-obilježja postavljanjem spomen ploče je decembar 2023. godine.
6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

VIII Završne odredbe

Ovaj Program stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore - opštinski propisi".

Obrazloženje

Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje Programa sadržan je u čl. 8 i 13 Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17), kojima je propisano da se spomen-obilježja podižu u skladu sa programom podizanja spomen-obilježja koji donosi skupština opštine, glavnog grada i prijestonice, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove kulture; da skupština opštine može donijeti program samo u okviru date saglasnosti nadležnog organa.

Razlozi za donošenje

Program podizanja spomen-obilježja temelji se na realnoj potrebi trajnog obilježavanja i očuvanja uspomene na istaknute ličnosti i događaje iz povijesti Ulcinja.

Skupština opštine Ulcinj je 2018. godine usvojila program za podizanje spomenika Đerđ Kastrioti Skenderbegu tokom 2019. godine, i shodno tom programu donijela je i odgovarajuću odluku, ali nažalost isti nije realizovan.

Đerđ Kastrioti Skenderbeg važi za jednog od najbitnijih ličnosti albanskog naroda, i stekao je ogromnu popularnost u zapadnoj literaturi i umjetnosti. Tako je Marin Barleti 1508. godine u Rimu objavio *Historia de vita et gestis Scanderbegi, Epirotarum Principis*. Danski pisac i filozof Ludvig Holberg tvrdio je 1739. godine da je Skenderbeg jedan od najvećih generala u istoriji. Italijanski barokni kompozitor Antonio Vivaldi komponovao je operu sa naslovom Scanderbeg koja je po prvi put izvedena 1718. godine sa tekstom napisanog od Antonia Salvija. Drugu operu sa istim naslovom komponovao je francuski kompozitor François Francoeur koja je po prvi put izvedena 1735. godine.

Skenderbeg je protagonist i više literarnih djela, i više pjesnika i kompozitora su u njemu i njegovim djelima našli inspiraciju.

Spomenici Skenderbegu podignuti su, sem u Tirani, Kruji, Peškopiji, Prištini, Prizrenu, Skoplju, Debru i Tuzima, i u bitnim centrima kao što su Rim (Piazza di Albanesi), Ženeva, Brisel, London i Mičigen.

Dakle, Skenderbeg je svojim djelovanjem stekao istaknuti međunarodni istorijski značaj, čime su ispunjene pravne pretpostavke predviđene članom 5 stav 1 tačka 2 Zakona o spomen-obilježjima.

Dr. Šuajb Resulbegović je začetnik ginekologije i akušerstva u Ulcinju, te specijalizovanom tretiranju neplodnosti zasnovanog i na balnearnom tretmanu u ulcinjskim sumpornim vrelima, nesebično je sebe uložio u medicinsku struku, pa se shodno članu 5 stav 1 tačka 2 Zakona o spomen-obilježjima pristupilo izgradnji ovog spomen-obilježja.

Ćamil Ćamo Gorana je prvi školovani profesor muzike u gradu i zasluŹan je za utemeljenje sistematskog razvoja muziĉke kulture u Ulcinju, pa je izgradnja spomen-obiljeŹja u skladu sa ĉlanom 5 stav 1 taĉka 1 Zakona o spomen-obiljeŹjima.

Hafiz Riza Ulĉinaku i Āon Buzuku su istaknute liĉnosti rodom sa ovih krajeva, a ĉijim su djelima posebno zasluŹni za oĉuvanje albanskog jezika a posebno narijeĉja koja su se govorila u Ulcinju i okolini, te se pristupilo pisanju ovog programu u skladu sa ĉlanom 5 stav 1 taĉka 1 Zakona o spomen-obiljeŹjima.

Mirko Srzentiĉ pripadao je Revolucionarnom studentskom pokretu na Beogradskom univerzitetu. Izgubio je Źivot 1. februara 1935. godine tokom borbi na ulazu Pravnog fakulteta u Beogradu, kada je oko 1.000 studenata odrŹalo velike demonstracije, zahtevajuĉi da se njihovi internirani drugovi puste iz koncentracionog logora u ViŹegradu.

Studenti su se zabarikadirali u zgradi fakulteta, koju je policija opkolila i pokuŹala nasilno da prodre unutra, da bi rasturila demonstrante.

Źandarmi su u ovom napadu upotrebili vatreno oruŹje i pucali na studente, koji su se branili kako su znali i umeli, ciglama, Źkolskim klupama i raznim predmetima.

Tokom borbi na ulazu Fakulteta, Źandarmi su ubili Mirka Srzentiĉa, posle ĉega su uspeli da prodru u zgradu, gde su uhapsili viŹe stotina studenata.

Pristupa se postavljenju ovog spomenika u skladu sa ĉl. 5 stav 3 i 4 Zakona o spomen-obiljeŹjima.

Na osnovu naprijed iznijetog, predlaŹe se usvajanje ovog Programa.

